

PRE-MODERNS, TRANSMODERNS I POSTMODERNS

Antoni Puig
(*Animador sòcio-cultural*)

El text del professor Aranguren, que «Papers de sociologia» em proposa comentar, m'ha motivat a prendre l'òptica desenfadada i progressista amb què el vell professor s'ha enfrontat sempre als problemes i maneres de ser dels joves. I, des de la meua perspectiva d'animador sòcio-cultural a la ciutat de Barcelona, m'atreveixo a transcriure un pilot de sensacions, segurament poc científiques, però que puc assegurar que han estat escrites a partir de l'observació del teixit urbà.

Com en una primera seqüència de gargots, vull presentar allò que he anat anotant dels joves urbans quan el temps és lleure i quan no ho és. Com són? Què fan? Per què es mouen? Què senten?... Hi ha en alguns textos i en la manera de treballar entre joves algunes classificacions divertides. Parlem de «xiruques», de «progres», de «barretinaires»... Serveixen; però vénen donades per antipaties ideològiques, de formació o de militància. Voldria apropar-m'hi més amb la guàrdia abaixada i des d'una altra perspectiva: parlem de transmoderns, pre-moderns i postmoderns.

1. TRANSMODERNS EN LA CRISI DELS MITES DE LA MODERNITAT

Són els joves que més se'ns assemblen. Com nosaltres, necessiten mites que ordenin i donin sentit «eficaç» a la seva vida, i, encara, necessiten

que aquest ordre i aquest sentit s'expressin en un llenguatge racional que expliqui el sentit del nostre món i els nostres comportaments. Van, en definitiva com molts de nosaltres, de savis racionaloperativistes a cavall del mite del Progrés, la Cultura, el Marxisme, la Nació, la Cultura Catalana, la Joventut, la Llibertat, la Revolució..., i de Teories, Conceptes Abstractes i Causalitats. Són, per tant, terriblement dependents de la Raó. Gairebé semblen fills de la clandestinitat, de la lectura i la discussió apassionada, dels partits en la seva època d'esplendor, dels moviments de base, de l'esforç per fer una transició sense ruptura...

Però hi ha una diferència. Nosaltres som moderns perquè tot això ens ho vàrem creure i n'hem fet carn i sang per més que ara ens ho mirem a distància, amb la relativitat sorneguera que malauradament ens regala el fer-nos adults. Hem trencat amb la nostàlgia del marxisme i les teories revolucionàries sense un sentiment de refús.

Molts joves, participis d'aquesta ona, amb la singularitat que ells no abandonen ni trenquen res, estan per tots aquests mites d'una manera ben especial: «trans». Són transmoderns perquè el mar és com el nostre. Però el naveguen. No se l'empassen fins a ofegar-s'hi. L'usen. Avancen, en definitiva, cap a «una nova lògica». No estan en el «post» perquè encara són raonables, però ja no es creuen el subjecte de la història, el subjecte del saber, el subjecte de la cultura i el subjecte de la consciència. No volen ser eclèctics, però volen ser això: «trans», perquè saben que els mites de la modernitat estan a la UVI, amb un Progrés i una Indústria acabats en l'atur; la Nació convertida en una senzilla descentralització regional batejada amb el nom d'Autonomia per allò que el femení, diuen, és dèbil; el Marxisme instal·lat en una URSS regida per gerontocràcies despòtiques i amb una constel·lació de baralles pel poder personal entre els partits comunistes d'aquí; la Joventut tancada en àrees cada vegada més administratives i menys juvenils, agarratades per l'actuació gairebé en exclusiva del Temps Lliure, sense possibilitats per a intervenir en la globalitat de les diferents àrees que voldrien els joves; la Cultura Catalana convertida en folklore i barraqueta de quaranta-cinc lletraferits, nostàlgics del noucentisme i pompeus; la Revolució transformada en Monarquia que ens ha salvat del 23-F i...

Xicots, aquests, amb biografies atapeïdes. Un pèl tristes. Com si des de l'adolescència haguessin viscut massa. Han viscut, gairebé per osmosi, mil idees, mil amors de modernitat, mil pràctiques innovadores que calia viure per no quedar-se enrera. I sols. Sempre a punt per enfil·lar-se a l'autobús de la nova experiència. Han anat al camp, han tornat del camp, s'han fet ecologistes, han militat, han viscut en grup, han tornat a viure sols, han deixat la família, han tornat a casa, han practicat l'amor lliure i en

grup, han tingut promès/promesa més fix/fixa. Han fet tantes coses! Però sempre amb un etern «és que...».

«És que» no s'hi acaben d'acostumar. Perquè naveguen per una mar, per la modernitat, on tot fa aigües. A França, «Le Figaro Magazine» del maig de 1984, dóna un retrat d'aquests joves amb un percentatge que els retrata a partir d'una pregunta ben inquietant: «Què jutges més important en la teva vida?»

Un 75 % opta per l'amistat; un 66 % per la família; un 50 % per l'amor; un 55 % pel drets de l'home; un 55 % pensa que el treball i el progrés científic són el més important; un 41% els diners; un 37% els viatges; un 35 % els esports; un 30 % la música; un 24 % la sexualitat. No està malament.

Aquests interessats pels drets de l'home, el progrés, els transmoderns, són els que continuen la veta de l'antiautoritarisme. Valoren el privat i la solidaritat amb els més fòtuts. Alguns creuen que el que cal, tot i fent els ulls grossos al just aprovat de les institucions democràtiques, és continuar la llarga marxa a través de les institucions en nom del realisme. Creuen —ep, si hi ha feina— que cal integrar-se com a «profe», jurista, tècnic o economista en la societat civil i, si fos possible, en l'Administració, per modificar les estructures del poder. Tenen idees. I ganes de menjar-se el món. No entenen com els que, més grans, pensaven com ells han acabat devorats i assimilats. La revolució des de dins els sembla que és l'últim clau on penjar-se. I potser tenen raó, si no passa, aquí, el que acostuma a ser cada vegada més freqüent a Alemanya: que hi ha sedàs per a entrar a l'Administració. Sedàs polític, és clar! O n'estem tan lluny?

D'altres, per què no dir-ho?, volen l'enfrontament. Fins i tot, si cal, la lluita armada. Se senten avantguarda, sense base social. I si no poden lluitar armats usen la provocació.

Finalment, alguns han optat per una resposta més original: a partir de subratllar insistentment la dimensió política del privat proposen que, ja que la societat en bloc no canvia tan fàcilment com diuen les teories i els llibres, potser cal invertir l'ordre i començar pel que tenim més a mà. Això és, ens cal canviar la nostra pròpia vida, alliberant-la dels objectius i les compulsions que la societat imposa. ¿No volem modificar la societat per millorar el quotidià? Doncs, apa, comencem pel proper, per la vida quotidiana i la seva monotonia sense sentit. Desprogramem-nos, que els valors socials que hem engolit no són valors personals, i visquem segons la llibertat i la democràcia que volem per al conjunt social!

Hem topat, evidentment, amb els «alternatius». Els que volen viure d'una altra manera, amb uns altres valors, més enllà de l'esquema revolucionari i reformista.

En el fons, volen sobreviure. I sobreviure d'una altra manera. Per això els trobareu en els enfrontaments antinuclears, antiotàn, contra la militarització de l'economia i la degradació ecològica... Volen un canvi radical dels valors que orienten la seva vida privada i col·lectiva tot construint noves formes de producció i de consum.

A aquests, la majoria de les nostres intervencions en el temps lliure els semblen un pegat. I un pegat, encara, foradat.

N'hi ha molts, oi, de transmoderns? Per sort els «progres» no s'han acabat, perquè és de joves l'inconformisme i la crítica. Però els que ens dediquem a la intervenció juvenil cal que filem prim. Cal que, la transmodernitat, no la confonguem amb l'embolic de l'enderrocament de mites que estem fent els moderns, ja en ruïnes. No són «progres» com nosaltres. Ells passen per les ruïnes. Les contempen. Fotografien. Prenen algun apunt. Usen quelcom. Però, els fills de la modernitat, són fills. No ho són els pares envellits. Confondre-ho comporta tergiversar tota la nostra intervenció. Ens cal saber on som, des d'on actuem, a partir de quines premisses. I ens cal saber quina és la transmodernitat que corre pels carrers, que es discuteix en barris i que vol fer ciutat d'una manera voluntària, decidida i participativa.

Els transmoderns són el cercle pròxim.

2. PRE-MODERNS, DEIXEU LES FALDILLES DE LA MARE!

Això, ja ho veieu, no és estudi científic, sociològic o antropològic. Són fragments d'observació i fragments encara no lligats. I, dins aquests fragments, n'hi ha un que em crispa: la multitud cada vegada més gran de joves pre-moderns que envaeix la ciutat. Xicotets cada dia més moderats. Més conservadors. Políticament, diuen, indefinits, quan sabem que la passivitat és molt definitiva. Són com jovenalla en càmfora! Els xicotets blaus.

Qui són?

Hí ha un tipus de jove que ha quedat ancorat en la tradició més burgesa dels bons comportaments, amb la façana absolutament neoclàssica del que s'ha de fer, per més que vesteixi *jeans*, *wambes* i *pullover* de colors: deixa passar els grans, obeeix, estudia, s'està a casa, estima el tresillo de la tele, va per feina, busca promès/promesa, no protesta, vota els de casa quan hi ha eleccions... i, si convé, sobretot en qüestions relacionades amb la droga i el sexe, porta una doble vida que oblida en societat. Les aparències són la mateixa vida, xaval! I cal cuidar-les.

A la universitat són dòcils. Practiquen una mena de miserabilisme com a front de la indiferència en què viuen. Tot ha de ser mínim: mínim inte-

rès, mínim esforç... I quan estan en l'atur es consumeixen en la mala sort que els ha tocat.

Consumeixen. I molt. Tenen la seva *boîte*, el seu bar, la petita colla d'amics per sortir algun dia. Les vacances les fan amb la família. I, més endavant, vindrà la parella, el pis modern, els sopars d'oficina/feina i la parelleta catalana, rosa ella, blau ell.

Són els eterns correctes que viuen la vida dels grans i arrelen en l'*status* socio-cultural on han florit. A ciutat, són el jardí dels crisantems, passius fins a la náusea. Ah, i els partits de dreta se'ls estimen molt.

De totes maneres estimen la democràcia: un 70 % es declara reformista perquè els canvis s'han de fer a poc a poc. Per no tenir ensurts. La seva gran revolució és no anar gaire a missa, per més que un 45 % es defineixi com a catòlic, i que sexualment són una mica més atrevits que els seus pares. No us penseu gran cosa! I es declaren, en un *spit* de barra o de misèria, feliços. Un 86 % es considera «molt feliç» o «bastant feliç». Només un 12 % és «poc feliç». I un 1 % «molt poc feliç». Vivim, ja ho veieu, si fem cas de les enquestes, en el millor dels mons, amb uns 501.300 joves menors de dinou anys i 542.000 joves de vint a vint-i-cinc anys sense treball i no gaires possibilitats d'aconseguir-lo (dades del 1984 de la Direcció General de Joventut de l'Estat).

La casa, «*mi casa*» de l'ET, és llavors la felicitat!

Per això quan muntem les activitats, els muntatges, en els febles programes..., els pre-moderns no compten. Estan tranquils. Els deixem, desgraciadament, massa tranquils!

D'ells, els correctes, un 26 % prefereix estar amb el seu cercle d'amics/amigues; un 24% vol *boîte*; un 22% vol cinema i esports; un 20% escolta preferentment música; un 19 % vol promès o promesa per a estar «*amarrao*»; un 18 % prefereix les excursions; un 16 % s'ho munta amb algun instrument musical; un 15 % llegeix; un 11 % s'empassa la tele com a activitat que més li agrada; un 9 % escolta la ràdio; un 8 % fa treballs manuals i va a alguna associació, o li agradaria anar-hi; un 6 % vol fer esports; i un 3 % aniria a reunions o sessions polítiques (DGJ).

Gent correcta, ja ho veieu, destinada a ser correcta, contra qui ens hauríem de prevenir, si no volem una ciutat absolutament passiva i portada per l'autoritarisme i el consum. Que, al cap i a la fi, són els pares que sempre els manen i ens manen.

3. ROMANTICISME INDIVIDUAL I POSTMODERNITAT

A la ciutat és fàcil observar-los, amb una moda descarada i provocadora. Són ells. Els que acceptem que «passen». Passen d'adaptar-se als mites de la modernitat. Ni tan sols no tenen cura de les aparences. Per què, si són tan dissidents? Ho són tant, que ni tan sols lluiten activament contra la modernitat! El seu és un altre «estil». Són més *mass media*. Més estrelles del rock i del cinema. Més de les conquestes científico-tècniques. Més moda i disseny: més forma de rabiosa i efímera actualitat. Per això els seus mites són, simplement, ritus. Ritus per participar i per imitar. Conductes, en tot cas, tangibles. Perquè no hi ha cap realitat primordial. Cap majúscula de Progrés, Revolució o Llibertat. L'únic sentit està en participar del ritu, d'on surten els comportaments. I el seu llenguatge no és, evidentment, racional. Va per impactes, per sensacions. Per reflexos de comportaments que els donen sentit a glopades. En tot cas saben que la modernitat no és cap meravella i tenen prou ànims per a iniciar una aventura dissident que algú, amb mala bava, per no poder-hi ser present per «carrossa» i esquerranista clàssic, classifica de «desplaçament de la dreta de la vida intel·lectual dels últims anys». No. Per entendre-ho cal tenir menys de trenta anys. I millor no haver arribat als vint-i-cinc. I, cal recordar-ho, no volem mestres, teòrics, pensadors, conductors i polítics professionals. Volem, en tot cas, estrelles per imitar, perquè són terriblement concretes. A mi, em van. Perquè, malgrat que tingui una estructura moderna, estimo la postmodernitat. I la contradicció.

A la postmodernitat i als postmoderns, no els fa res que se'ls tingui per un pastís de juxtaposicions. Els encanta fer un repàs irònic i interessat de totes les cultures per veure què els va bé. Són eclèctics. Terriblement interessats per tot el que els pugui sorprendre, enriquir i fer triomfar. No suporten la monotonia. Per això els encanten els EUA i la seva manera de fer primitiva —com de nens—, on la banalitat i la simulació han esdevingut objectes purs. Sense històries subjectives. Simplement, els encanta. Adoren aquests objectes. Els volen. S'hi volen convertir. Perquè els postmoderns són objectuals. Els «trans» encara són subjectius. Per això al «post» li sembla que mai no perd res. Tot ho té al seu entorn, per agafar, jugar, consumir i apropiarse'n. I deixar-ho.

Els postmoderns usen dosis de seducció, de fatalitat, d'ironia i de destí on nosaltres usem raó. I volen, amb tot això, bloquejar la història. Però no com pensa la dreta. Volen, en tot cas, veure l'interès social. El folre de la ciutat/món emmascarat per les operacions del subjecte i la història.

Opten per l'espectacle, obscenament. Per una utopia heterodoxa. Per una revolta contra arquetipus a què inexorablement havíem d'aferrar-nos.

Si voleu, busquen una filosofia de la història radicalment antidogmàtica, per més que no els agrada aquesta manera de dir.

Els prefereixen els gestos, perquè amaguen més que no diuen. Segurament que per aquesta dèria no parlen massa. En tot cas, necessiten una copa. I escolten. Molt. I ballen. Més. La seva és una dansa que amaga i mostra. Els fascinen les revistes. La moda. I, esgotats, surten de nit.

Per dansar al so de les multinacionals? Segurament. I qui sigui innocent que tirí la primera pedra!

Els postmoderns volen, si ens posem un pèl cultes, posar punt i final a un discurs que ha durat segles. Discursos «moderns» d'alliberament com el de l'emancipació a partir de la Revolució Francesa, el de la realització per l'esperit en el pensament alemany o el de la riquesa com a font de plaer i felicitat proposat per l'economia política del capitalisme. Discursos, tots ells, tocats i reforçats pel marxisme, *vedette* innegable del nostre segle. Avui ningú no hi creu. Són com grans relats de la tele. Fan bonic, però sonen a teatre/comèdia.

Per això els postmoderns, en la crisi de creences i sentit que a tots ens obsessiona, han intentat «muntar-s'ho». Han intentat buscar sentit a allò que no té sentit, com ho van fer els seus predecessors romàntics, els dandystes o el nihilisme actiu nietzschia.

Els postmoderns són actius. No estan d'acord amb la manera com ha acabat el discurs modern, que ha fragmentat en comportaments independents la vida i l'ha fet moral, política..., deixada a la competència restringida dels experts. La moguda postmoderna vol merder global. I en fa, a vegades, especialment en la vida de cada postmodern. En el seu Jo. Que és allò que més estima.

Voldria tancar la visió amb el tema que tots treuen quan s'enfronten a la postmodernitat des d'una perspectiva intel·lectual: l'era postindustrial amb les seves promeses de treballs fantàstics i d'oci mentre els robots, les computadores, la bioenginyeria i la supertecnologia ho faran tot. Sí, de moment això és un *carroussel* electrònic, les computadores es carreguen llocs de treball i al lleure hi arribem per atur forçat. És un discurs bonic, segurament realitzable, que ens donarà un nou segle i una manera de viure, si ho volem i ens ho guanyem, més humana. Per què no? Però ara és un discurs futurista. I ens cal ser postmoderns en el plantejament: ens va l'ara. I l'ara dels joves no és ni informàtic ni telemàtic. En tot cas, alguns, s'hi preparen.